

Saksframlegg

Arkivsak: 17/2909-1

Sakstittel: Lærertetthet og klassestørrelse i Randabergskolen

K-kode: A20

Saken skal behandles av:

Hovedutvalg for oppvekst og levekår

Rådmannens tilråding til vedtak:

HOL tar saken til orientering.

Grunnlagsdokumenter:

Bakgrunnen for saken:

I kommunestyret 22. juni 2017 ble det i sak 17/1125 "Rammesak 2018" gjort følgende enstemmige vedtak:

"Inntektsanslag for kommunen og dei økonomiske rammene for tjenesteområda som er omtalt i denne saka blir lagt til grunn for arbeidet med budsjettet for 2018 og økonomiplanen for 2018-2021.

Det er en målsetting at det skal være lærerressurser per elev som tilsvarer 16 elever per lærer 1-4 trinn og 22 elever per lærere 5- 10 trinn. Vi mener med dette at det skal tilføres mer lærerressurser jo større klassene blir. Skulle skoleledelsen ha ønske om elevtall over 20 elever pr klasse i 1-4 trinn og 27 elever pr klasse i 5-10, skal HOL informeres om hvorfor dette er nødvendig, i forkant av fastsettelse av elevtallet."

På bakgrunn av dette vedtaket ønsker rådmannen å klargjøre hva som ligger i de ulike ressursmodellene som er brukt, og hvordan status er på skolene inneværende skoleår.

Saksopplysninger:

Modeller for beregning av lærertetthet

Når vi skal si noe om hvor mange lærere det er i en klasse finnes det flere ulike måter å gjøre dette på. Mange tenker nok at når det er 26 elever i en klasse og 18 elever i en annen klasse, så er det bedre lærertetthet og læringsmiljø i klassen med 18 elever. I praksis er det likevel mulig at det faktisk er bedre i klassen med 26 elever. Skolen kan sette inn ekstra lærerressurser som kommer inn i flere timer i løpet av uken for å styrke undervisningen og læringsmiljøet, mens det i klassen på 18 elever ikke er andre enn den ene læreren som har den enkelte time.

Elevtallet i klassen forteller ingenting om hvilke behov elevgruppen og enkeltelever kan ha. Læringsmiljøet og trivsel i en klasse på 26 elever kan være bedre, selv uten ekstra ressurser, enn i klassen på 18 elever.

Lærerressurser per elev / lærertetthet

Modellen lærerressurser per elev (også kalt lærertetthet) ble tatt i bruk av Udir for noen år siden. Den viser til hvor mange elever det er per lærertime på ulike trinn. Hvis det f.eks. er 50 elever på 1. trinn som hver har 25 undervisningstimer i uken utgjør dette 1250 elevundervisningstimer i uken på 1. trinn. Hvis det i løpet av en uke på 1. trinn er 100 lærerundervisningstimer blir lærerressurs per elev $1250 / 100 = 12,5$ - altså 12,5 elevtimer per lærertime. Dette kan også leses som 12,5 elever per lærer. Hvis dette tallet blir lavt er lærertettheten høy.

Dette forteller ikke hvor mange elever det er i en klasse, men hvor stor lærerressurser det er for elevene.

Hvor mange lærertimer som legges inn i regnestykket kan variere alt etter hvilke typer undervisningstimer vi legger inn. Det kan være naturlig å skille mellom lærertetthet i ordinær undervisning og lærertetthet inkl. spesialundervisning og særskilt norskopplæring (SNO). Undervisning i spesialundervisning og SNO kan bli utført i små grupper og kommer da ikke elevene i klassen til gode.

Det er denne lærertetthetsberegningen Udir og Kunnskapsdepartementet bruker når de snakker om lærertetthet. Udir har etter mange runder endt opp med at dette tallet er en god indikator for den faktiske lærertettheten på en skole. Utdanningsforbundet og mange politiske partier bruker også denne modellen, men de bruker bare tall med utgangspunkt i lærertetthet i ordinær undervisning.

Modellen som beregner lærertetthet krever en del opplysninger fra hver skole og det er ressurskrevende å hente inn disse. Skolene rapporterer inn tall til Udir, gjennom [GSI-systemet](#), 1. oktober hvert skoleår. Udir har mulighet for å hente ut disse opplysningene i grupper fra 1.-4., 5.-7. og 8.-10. trinn. Deler av disse tallene er offentlig tilgjengelig i [Skoleporten](#) og GSI-systemet (der må du regne dem ut selv).

Lærertetthet med eller uten spes.ped.undervisning

Et annet spørsmål er om vi bør bruke tallene for lærertetthet med spes.ped.undervisning eller tallene uten. Utdanningsforbundet og politikerne har

valgt å bruke lærertetthet uten spes.ped.undervisning når de argumenterer for hva tallet bør være. Argumentet er at dette er det mest reelle tallet, fordi elevene i den ordinære undervisningen i hovedsak ikke drar nytte av disse timene.

I Randabergskolen har vi som mål at spesialundervisningen i størst mulig grad skal organiseres slik at den foregår i klassen i klasserommet. På den måten kan skolen bruke også denne ressursen overfor den ordinære undervisningen der det er mulig. Det er også mulig å organisere spesialundervisningen slik at også elever uten spesialundervisning, men med ekstra behov, kan være i med i undervisningen og dermed også dra nytte av disse ressursene. Det er selvfølgelig en vurdering av behovet til eleven som har spes.ped.- undervisning som avgjør om dette er en mulighet eller ikke, så dette varierer fra år til år.

Rektorene i Randabergskolen mener derfor at det mest reelle tallet når vi snakker om lærertetthet i kommunen er tallet der også spesialundervisning er inkludert. Vi har i tabellene under tatt høyde for at ATO-avdelingen, som har svært høy lærertetthet, ikke tas med - selv om vi tar med spesialundervisningen på den enkelte skole.

Klassestørrelse

Dette tallet er til vanlig forstått som det antallet elever som organisatorisk går i en klasse. Dette forteller ingenting om lærertettheten eller lærerressursene i klassen. Det sier bare noe om hvor mange elever som vanligvis er inne i klasserommet på en gang.

Noen ganger kan det være uklart om det er klassestørrelse eller lærertetthet en referer til når en snakker om hvor mange elever det er i en klasse eller i en gruppe.

Drøfting av de ulike modellene

Hvilken modell som best sier noe om hvordan forutsetningene for læring er i en klasse er det delte meninger om.

Lærertetthet mot klassestørrelse

Lærertetthet viser hvor mange lærerressurser en skole bruker på elevene på de ulike trinnene. Tallet kan med en viss sikkerhet knyttes til kvalitet på opplæringen, i forhold til den diskusjonen som foregår om kvalitet i skolen og lærertetthet. Denne måten å tenke ressurser ut mot eleven gir også skolen større frihet i hvordan de organiserer undervisningen.

Klassestørrelse forteller ikke så mye om hvor mange lærerressurser som er tilgjengelig for elevene. Samtidig kan den si noe om hvordan klasserommiljøet kan oppleves - som tallet om lærertetthet ikke sier så mye om. Klassestørrelse er en helt bestemt konkret størrelse, så det vil stort sett være dette antallet elever i et klasserom. Det samme er ikke tilfelle med lærertetthet, som sier mer om lærertilgangen i snitt. Dersom klassestørrelsen er 28 vil det fortelle noe om at det er

mange elever, liten plass osv. i klasserommet, mens en lærertetthet på 15 ikke fortelle noe om dette. Begge deler kan være rett for samme klasse, men forteller ulike ting om læringsmiljøet.

En lav klassestørrelse binder også opp lærerressursene til en gitt klasse og disse ressursene kan da ikke brukes fleksibelt der det er nødvendig. Ressursene er fastlåst i timeplanlagte strukturer det ikke kan gjøres særlig med i løpet av skoleåret.

Det er ikke anledning å dele opp klassegrupper fra år til år uten at det er nødvendig.

Randabergskolens satsing på tidlig innsats fordrer at det er fleksible ressurser knyttet til trinnene på skolen, f.eks. 1.-4. trinn. Da kan skolen sette inn ekstra ressurser fast eller i perioder der skolen ser det er nødvendig. I et tenkt tilfelle der skolen blir pålagt å prioritere små klasser vil det per dags dato ikke være tilgjengelige ressurser til å lage fleksible løsninger i tillegg til de små klassene. Da må alle utfordringer og tilpasninger løses av den ene læreren som står i klasserommet.

I forhold til ressursplanlegging er lærertetthet et bedre utgangspunkt, fordi det nødvendigvis ikke varierer veldig fra år til år.

Dersom en knytter ressursbruk direkte til klassestørrelse kan det være vanskelig for en skole å planlegge god ressursbruk fra år til år. Hvis f.eks. det er en minstenorm på 15 elever i klassen og 16 elever automatisk utløser en ny klasse (da to klasser på 8(!) elever hver) vil dette skape utfordringer i ressursdisponeringen på en skole. Dessuten er det rimelig stor enighet om at to klassegrupper med hver 8 elever ikke er et godt utgangspunkt for et lærende klassemiljø. De fleste lærere vil heller ha en klasse på 16 elever med to lærere i stedet for to klasser på 8 elever med 1 lærer i hver klasse. Altså heller god lærertetthet enn lav klassestørrelse.

I en situasjon med bestemte krav om klassestørrelse vil skoler oppleve at de må splitte og slå sammen klasser fra år til år, og kanskje underveis i skoleåret, alt etter elevtall på trinnet. Et tenkt eksempel kan være hvis det er en grense på 16 elever per klasse på 1.-4. trinn vil dette gi 3 klasser på et 1. trinn med 48 elever (16 elever i hver klasse). Hvis det da begynner 4 elever i løpet av skoleåret, betyr det at trinnet senest i 2. trinn må deles opp i 4 klasser, med 13 elever i hver klasse. Dette er ingen god løsning med tanke på hverken klasse- eller læringsmiljø.

Dersom klassestørrelsen er lik lærertettheten er det bare én lærer per undervisningstime totalt i løpet av uken. Klassestørrelsen kan aldri bli lavere enn lærertettheten, da er det timer der elevene ikke har lærer.

Tall for skolene i Randaberg

Lærertetthet hentet fra GSI per 1. oktober 2017

		Lærertetthet ordinær undervisning	Lærertetthet inkl. spes.ped. og SSO (uten ATO)
--	--	-----------------------------------	--

	År	1.-4	5.-7.	8.-10.	1.-4	5.-7.	8.-10.
Randaberg	2017-18	16,2	19,2	17,9	13,5	16,7	13,9
	2016-17	15,0	19,6	18,7	12,7	15,5	14,5
	2015-16	17,7	18,0	17,9	13,3	14,6	15,1
	2014-15	14,8	16,5	17,6	13,2	13,7	14,3
	2013-14	15,2	17,1	17,3	12,6	14,0	13,9
	2012-13	13,9	17,4	17,2	11,4	13,8	13,6
Goa skole	2017-18	15,6	18,2	16,3	14,6	15,5	12,2
	2016-17	14,3	17,5	16,4	12,9	16,0	10,7
	2015-16	15,7	18,1	16,6	14,9	15,0	12,5
	2014-15	13,6	16,5	17,9	12,7	11,7	13,4
	2013-14	13,0	17,6	18,4	11,5	11,8	13,1
	2012-13	15,2	16,7	15,8	12,5	12,4	11,9
Grødem skole	2017-18	16,6	19,8	20,1	15,0	15,7	16,7
	2016-17	14,0	18,5	17,8	12,8	15,8	15,1
	2015-16	17,0	18,5	17,2	12,6	13,7	14,2
	2014-15	14,9	17,2	16,3	12,7	14,2	12,7
	2013-14	14,5	17,7	15,1	12,5	14,7	11,9
	2012-13	15,9	20,2	17,7	13,2	13,8	13,7
Harestad skole	2017-18	16,0	19,3	17,4	12,0	18,0	13,2
	2016-17	16,0	21,7	20,7	12,6	15,1	16,5
	2015-16	19,3	17,6	19,1	13,2	15,0	17,4
	2014-15	15,4	16,2	18,4	13,7	14,5	16,3
	2013-14	16,9	16,5	18,7	13,2	14,7	16,2
	2012-13	12,3	16,2	17,7	10,1	14,5	14,7

De rød tallene fra 2015-16 er knyttet til at det var mye spesialundervisning på 1.-4. dette skoleåret, noe som flyttet ressurser fra “ordinær undervisning” til “spes.ped.”.

Det er en tydelig trend på at lærertettheten er blitt dårligere de siste årene, etter som skolene har tatt sin del av innsparinger i kommunen.

Klassestørrelse per 1. september 2017

Grupper markert i rødt er større enn max antall elever i en klasse ift vedtaket i kommunestyret.

Harestad skole			Grødem skole			Goa skole		
	1A	17		1A	18		1A	19
	1B	17		1B	17		1B	19
	1C	17		1C	19			
	1D	16						
	2A	25		2A	18		2	30
	2B	22		2B	17			
	2C	22		2C	18			

	3A	23		3A	19		3	26
	3B	24		3B	19			
	3C	20		3C	16			
	4A	21		4A	20		4A	16
	4B	20		4B	18		4B	17
	4C	22		4C	21			
	5A	22		5A	20		5	26
	5B	20		5B	19			
	5C	23						
	6A	24		6A	29		6A	17
	6B	25		6B	28		6B	18
	6C	25						
	7A	27		7A	23		7A	17
	7B	25		7B	22		7B	16
	7C	27						
	8A	22		8A	21		8A	18
	8B	22		8B	19		8B	18
	8C	20						
	9A	23		9A	26		9	19
	9B	20		9B	27			
	9C	21						
	10A	25		10A	20		10	28
	10B	25		10B	25			
	10C	26						

Som tabellen viser er det også her røde tall, men om du sammenligner den lærertetthet-tabellen ser du at det er god lærertetthet der tallene er røde i klassestørrelse-tabellen. Det er vel og merke at lærertetthet er målt som et snitt på 1.-4. trinn, mens klassestørrelse er oppgitt for den enkelte klasse. Likevel viser snittet på lærertetthet at det er god lærertetthet i de store klassene.

Rådmannens vurdering:

Rektorene i Randaberg er tydelige i tilbakemeldingen om at ønsker å ha større klasser med god lærertetthet enn mindre klasser hvor det blir mindre fleksible ressurser som kan flyttes der det er nødvendig.

Rådmannen håper at denne saken på en god måte opplyser om utfordringer rundt begrepene klassestørrelse og lærertetthet og de ulike valgene Randabergskolen har gjort i forhold til dette.

HOL vil bli orientert på vårhalvåret om klassestørrelsene i årene som kommer, i tråd med vedtaket i kommunestyret.

Saksbehandler: Odin Nøsen
Tjenesteområdesjef: Jenny E Nilssen

Hvilke planer har dette konsekvenser for:

Særutskrift: